

AVIZ

**referitor la propunerea legislativă pentru modificarea și completarea
Legii nr.286/2009 privind Codul penal**

Analizând propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal (b37/16.02.2021), transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.XXXV/870/23.02.2021 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr.D104/23.02.2021,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

I. Observații privind fondul reglementării

1. Propunerea legislativă are ca obiect modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare, în sensul agravării răspunderii penale în cazul anumitor infracțiuni în care victimele sunt persoane minore.

Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă face parte din categoria legilor organice, fiind incidente prevederile art.73 alin.(3) lit.h) din Constituția României, republicată, iar în aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Legea fundamentală, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Precizăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se poate pronunța asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

**CONFORM CU
ORIGINALUL**

3. Referitor la **Expunerea de motive**, semnalăm că aceasta nu cuprinde fundamentarea soluțiilor legislative preconizate, în acord cu dispozițiile art.6 din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Se impune, de aceea, reconsiderarea și completarea instrumentului de prezentare și motivare, inclusiv prin indicarea argumentelor referitoare la stabilirea pragurilor de vârstă a persoanei vătămate minore, în funcție de care sunt stabilite noile limite ale pedepselor.

4. La **pct.1**, referitor la textul propus pentru art.193 alin.(1), precizăm că valoarea socială care reprezintă obiectul juridic generic al infracțiunilor din Capitolul II - „Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății” - al Titlului I din Partea specială a Codului penal este **integritatea corporală și sănătatea persoanei**. Pentru acest motiv, apreciem că ar trebui reanalizată prevederea suferințelor **psihice** drept urmare imediată în conținutul constitutiv al infracțiunii de loviri sau alte violențe, alături de suferințele fizice.

5. În ceea ce privește intervențiile legislative propuse la **pct.2-4** asupra art.193, semnalăm următoarele:

5.1. Stabilirea pedepselor pentru faptele prevăzute la **alin.(4) și (5)** depășește limita pedepsei pentru varianta tip a infracțiunii mai grave, de **vătămare corporală**, pedepsită, potrivit art.194 alin.(1), cu închisoare de la **2 la 7 ani**. Astfel, potrivit proiectului, faptele de violență prin care s-au produs leziuni traumatiche sau este afectată sănătatea unui minor a căror gravitate este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de **cel mult 30 de zile** se pedepsește, în funcție de vârsta minorului, cu închisoare de la **2 la 5 ani**, respectiv de la **3 la 8 ani**, iar în cazul în care gravitatea este evaluată prin zile de îngrijiri medicale de **peste 30 de zile dar care nu depășește 90 de zile**, cu închisoare de la **5 la 10 ani**, respectiv de la **7 la 12 ani**.

O astfel de reglementare afectează structura și concepția unitară a Codului penal în ceea ce privește sancțiunile aplicabile, astfel încât trebuie reanalizată, în sensul corelării limitelor de pedeapsă.

5.2. Prin intervențiile legislative propuse, art.193 se completează cu trei alineate care sunt introduse după alin.(3), normă care prevede că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

**CONFORM CU
ORIGINALUL**

Din poziționarea celor trei alineate nou-introduse rezultă numai pe cale de interpretare că s-a avut în vedere ca, în cazul în care infracțiunea de lovire sau alte violențe este săvârșită asupra unui minor cu vârsta de până la 15 ani, acțiunea penală să se pună în mișcare din oficiu.

Pentru claritatea reglementării și pentru asigurarea caracterului previzibil al normelor, se impune și modificarea alin.(3) al art.193, în sensul prevederii **exprese** a faptului că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate **în cazul faptelor prevăzute la alin.(1) și (2)**.

Observația este valabilă, în mod corespunzător, și în ceea ce privește completarea art.196, propusă la **pct.10**, intervenție legislativă care impune și modificarea alin.(6) al art.196, în sensul prevederii **exprese** a faptului că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate **în cazul faptelor prevăzute la alin.(1) - (4)**.

Menționăm însă că, pentru uniformitate în reglementare, norma referitoare la punerea în mișcare a acțiunii penale ar trebui să constituie ultimul alineat al celor două articole.

În acest context, precizăm că intervențiile legislative propuse asupra art.193 și art.196 fac necesară și modificarea normelor de trimitere la aceste articole din cuprinsul alin.(2) al art.199, în sensul prevederii că, în cazul în care infracțiunile prevăzute la **art.193 alin.(1) și (2)**, precum și la **art.196 alin.(1) - (4)**, acțiunea penală poate fi pusă în mișcare și din oficiu.

5.3. Având în vedere că din intervențiile legislative propuse la **pct.2 și 3** rezultă că s-a avut în vedere ca, în cazul respectivelor infracțiuni, acțiunea penală să se pună în mișcare din oficiu, norma propusă la pct.4 pentru art.193 alin.(6), trebuie eliminată, întrucât, potrivit art.159 alin.(1) din Codul penal, împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, **dacă legea o prevede în mod expres**. Prin urmare, prevederea propusă, potrivit căreia „împăcarea părților” nu este posibilă în cazul infracțiunilor prevăzute la art.193 alin.(4) și (5), este superfluă.

Semnalăm și faptul că norma propusă pentru art.193 alin.(6) are în vedere situația în care victima nu a împlinit vârsta de **14 ani**, în vreme ce normele propuse pentru alin.(4) și (5) se referă la minori cu vârsta de până la **15 ani**. Din acest punct de vedere, din norma propusă ar putea reieși că s-a avut în vedere ca împăcarea să fie posibilă dacă minorul are între 14 și 15 ani, însă o astfel de soluție legislativă nu își găsește o

justificare evidentă. Mai mult decât atât, chiar în situația în care o astfel de argumentație ar fi realizată în cuprinsul Expunerii de motive, **posibilitatea împăcării** în cazul în care infracțiunile prevăzute la art.193 alin.(4) și (5) sunt săvârșite împotriva unui minor cu vârsta între 14 și 15 ani trebuie **prevăzută în mod expres**, așa cum dispune art.159 alin.(1), soluția neputând reieși numai pe cale de interpretare

6. În ceea ce privește intervențiile legislative propuse la **pct.5 și 6** asupra art.194, semnalăm următoarele:

6.1. Ca observație de ordin general, precizăm că, potrivit proiectului, pedepsele pentru vătămarea corporală săvârșită, în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute la art.194 alin.(1), asupra unui minor de până la 15 ani sunt similare celor prevăzute la art.188 și 189 pentru infracțiunile de omor și, respectiv, omor calificat.

În plus, pedeapsa preconizată pentru infracțiunea incriminată la art.194 alin.(2²) teza a doua este mai mare decât pedeapsa prevăzută la art.195 alin.(2), propus la **pct.8**, pentru infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte.

O astfel de soluție legislativă, care nu se integrează în ansamblul reglementărilor din actul normativ de bază și care afectează structura și concepția unitară asupra pedepselor aplicabile nu poate fi acceptată și trebuie reanalizată.

Din același punct de vedere se impune și reanalizarea pedepselor prevăzute la art.195 alin.(2) și (3), astfel cum sunt propuse la **pct.8 și 9**.

6.2. Sub rezerva observației de mai sus, semnalăm că textul propus la **pct.6** pentru art.194 alin.(2¹) incriminează din nou, cu o pedeapsă mai mare, aceeași faptă prevăzută drept infracțiune și la art.194 alin.(2¹), propus la **pct.5**. Este necesară, de aceea, reanalizarea normelor și menținerea incriminării doar într-una dintre cele două norme.

6.3. În ceea ce privește trimiterea la „consecințele prevăzute la alin.(1)”, precizăm că aceasta nu este corelată cu soluția legislativă prevăzută în prezent la alin.(2) al art.194, care incriminează drept variantă agravată a infracțiunii de vătămare corporală săvârșirea faptei în scopul producerii uneia dintre consecințele prevăzute la alin.(1) lit.a), b) și c).

Referitor la această soluție legislativă, în doctrină¹ s-a precizat că, spre deosebire de reglementarea din Codul penal anterior, „consecința producerii avortului nu a mai fost reținută, preferându-se în acest caz incidența concursului de infracțiuni.(...) Tot spre deosebire de vechea reglementare, corectându-se o eroare, s-a renunțat și la consecința punerii în primejdie a vieții (...) În cazul în care făptuitorul urmărește, prin violențele exercitate, punerea în primejdie a vieții persoanei, este evident că el acceptă că decesul s-ar putea produce, astfel încât se va reține o tentativă la infracțiunea de omor, comisă cu intenție indirectă”.

Prin urmare, soluția legislativă propusă prin proiect trebuie reanalizată și reformulată în mod corespunzător, întrucât, nefiind în acord cu concepția generală a noului Cod penal, nu se integrează armonios în actul normativ de bază, așa cum impun, de altfel, și exigențele de tehnică legislativă.

6.4. Precizăm că intervențiile legislative referitoare la art.194 nu au avut în vedere și modificarea alin.(3) al acestui articol, astfel încât, în cazul variantelor agravate ale vătămării corporale săvârșite asupra unui minor, tentativa nu se pedepsește.

Precizăm că, potrivit art.194 alin.(3), rămas nemodificat, tentativa se pedepsește doar în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(2).

Este necesară, de aceea, reanalizarea soluțiilor legislative și sub acest aspect.

6.5. Norma propusă la **pct.7** pentru art.194 alin.(4), potrivit căreia pentru infracțiunile prevăzute la alin.(2¹) și (2²) nu este posibilă „împăcarea părților”, este superfluă și trebuie eliminată. Așa cum am precizat anterior, potrivit art.159 alin.(1) din Codul penal, împăcarea poate interveni în cazul în care punerea în mișcare a acțiunii penale s-a făcut din oficiu, **dacă legea o prevede în mod expres**, nefiind necesară prevederea expresă a situațiilor în care împăcarea nu este posibilă.

7. La art.196 alin.(7), astfel cum este propus la **pct.10**, precizăm că, pentru corectitudinea reglementării, trimiterea trebuie făcută la alin.(1) - (3), întrucât alin.(4) - (6) nu cuprind incriminări.

În plus, pentru asigurarea clarității, previzibilității și accesibilității, este necesar ca prin proiect să fie stabilit, cu precizia necesară, și raportul dintre majorarea pedepsei potrivit alin.(4) al art.196 și majorarea pedepsei potrivit alin.(7) al aceluiași articol.

¹ Valerian Cioclei, *Drept penal. Partea specială I*, Ed.C.H.Beck, București, 2000.

8. Semnalăm că normele propuse la **pct.13 și 14** pentru art.199 alin.(2) și (3) se referă doar la situația în care faptele prevăzute la art.188 și 189 au fost săvârșite **asupra unui minor**, fără ca textele să aibă în vedere, așa cum ar fi trebuit, dată fiind denumirea marginală a articolului, săvârșirea respectivelor fapte **asupra unui membru de familie**. Este necesară, de aceea, reanalizarea și reformularea corespunzătoare a textelor.

În ceea ce privește pedepsele preconizate, acestea nu sunt corelate cu ansamblul sistemului pedepselor din Codul penal, astfel încât trebuie reanalizate sub acest aspect.

Astfel, menționăm că stabilirea drept pedeapsă unică a detențiunii pe viață, astfel cum se propune la pct.14, nu poate fi acceptată, prin raportare la principiul fundamental al individualizării pedepsei. În dezvoltarea acestui principiu, în doctrină s-a subliniat că **legiuitorul „nu trebuie să îi ia judecătorului dreptul de a proceda la individualizarea judiciară, prin stabilirea unor pedepse absolut determinate sau prin prevederea unor pedepse care, datorită aplicării lor automate scapă oricărui control judiciar”**². Precizăm că aceste considerente au fost reținute și de Curtea Constituțională, în jurisprudența sa constantă - Deciziile nr.711/2015, 545/2016 și 688/2017.

Soluția legislativă din cuprinsul art.199 alin.(3) este contrară și principiului adaptabilității sancțiunilor de drept penal, potrivit căruia sancțiunile trebuie să fie adaptabile, adică să poată fi proporționale în raport cu fapta și cu persoana făptuitorului. Sancțiunea de drept penal trebuie deci să fie divizibilă, adică să fie adaptabilă cantitativ și elastică, adică adaptabilă calitativ³.

Pe de altă parte, tot din punct de vedere al principiului individualizării, în componenta sa referitoare la necesitatea prevederii unor pedepse proporționale cu gravitatea faptelor, precizăm că, în prezent, pedeapsa detențiunii pe viață este prevăzută **numai în cazul variantei agravante constând în săvârșirea în timp de război a uneia dintre infracțiunile contra păcii și omenirii, respectiv infracțiunea de genocid** - art.438 alin.(2) din Codul penal.

II. Observații de tehnică legislativă și de redactare

1. La **titlu**, pentru rigoarea redactării, având în vedere denumirea actului normativ de bază, termenul „Penal” se va scrie cu inițială mică.

² Florin Streteanu, *op.cit.*, p.90.

³ C. Bulai, *Manual de drept penal. Partea generală*, ed. All, București, 1997, p.282.

2. Întrucât **pct. 2, 3 și 4** au ca obiect introducerea în cadrul art. 193 a trei alineate consecutive, este necesară comasarea acestor intervenții într-una singură, care va următoarea parte dispozitivă:

„2. La articolul 193, după alineatul (3) se introduc trei noi alineate, alin. (4) - (6), cu următorul cuprins:”.

Reiterăm această observație și pentru actualele **pct. 5 și 6, pct. 8 și 9, respectiv pct. 13 și 14**, care se trebuie comasate.

Pe cale de consecință, punctele articolului unic trebuie renumerotate.

3. La norma propusă la actualul **pct.3** pentru alin. (5) al art. 193, pentru rigoarea redactării, recomandăm ca teza a doua, care debutează prin sintagma „dacă fapta” să fie precedată de semnul grafic ”;” în loc de ”,”. Observația este valabilă pentru toate situațiile similare.

4. La **partea dispozitivă a pct. 7**, pentru rigoarea redactării, sintagma „alineatul (4)” se va scrie sub forma „alin. (4)”, observație valabilă, în mod corespunzător, pentru toate situațiile similare.

5. La **pct. 8**, referitor la textul propus pentru art. 195 alin. (2), pentru claritatea normei, expresia „față de un minor” trebuie înlocuită cu sintagma „săvârșită față de un minor”.

Observația este valabilă și pentru art.195 alin.(3), astfel cum este propus la **pct.9**.

PREȘEDINTE
Florin IORDACHE

București

Nr. 130/19.03.2020.

CONFORM CU
ORIGINALUL